

HENRYK LASKIEWICZ

**OLIMPIJCZYCY POMORZA ZACHODNIEGO
(STUDIUM PORÓWNAWCZE)**

1. Wstęp

Zorganizowana 8 grudnia 2003 roku pierwsza konferencja naukowa na temat tradycji i dorobku olimpijczyków naszego regionu, pod kierunkiem dyrektora Instytutu Kultury Fizycznej US – prof. dr. hab. Jerzego Eidera, pozwoliła dokonać wstępnej oceny badań w tym zakresie [42]. Dla pogłębienia dalszych badań powołano liczne grupy magisterskie na III i IV roku studiów w IKF US, liczące 15 osób w samym tylko Zakładzie Humanistycznych Podstaw Kultury Fizycznej. Wszyscy studenci otrzymali zadania badawcze dotyczące poszczególnych olimpijczyków według dziedzin sportu. Kiedy młodzież studencka udała się na zasłużony wypoczynek wakacyjny, w Zakładzie nadal trwały prace warsztatowe nad uzupełnieniem i zweryfikowaniem list olimpijczyków Pomorza Zachodniego¹.

Badania poświęcone tradycjom olimpijskim naszego regionu prowadzone są od dawna, stąd bogate źródła i wstępne opracowania. Przede wszystkim należy jednak określić zasięg terytorialny Pomorza Zachodniego, gdyż od 1945 roku sięgało ono aż do Lęborka, Bytowa i Człuchowa na wschodzie oraz Krajan-

---

¹ Nawet w okresie trwania igrzysk olimpijskich w Atenach w sierpniu 2004 roku wspólnie z moim synem Miłozem zdołaliśmy dokonać krytycznego przeglądu nowych informacji dotyczących tej kwestii, za co Mu w tym miejscu bardzo dziękuję.

ki, Pełczyc i Dębna na południu Polski. Kolejne decyzje administracyjne doprowadziły do istotnych zmian, tworząc najpierw dwa, a później trzy województwa: szczecińskie, koszalińskie i słupskie. Niektóre miasta przyłączono do województw gdańskiego, bydgoskiego, gorzowskiego i poznańskiego. Ostatnie decyzje ponownie spowodowały scalenie mniejszych województw i dalsze przemieszczenia na mapie III Rzeczypospolitej. Naszymi badaniami obejmujemy dzisiejsze województwo zachodniopomorskie, ale nie rezygnujemy z niektórych powiatów i miast byłego województwa słupskiego przyłączonych do województw gdańskiego czy wielkopolskiego.

Drugą ważną kwestią jest zdefiniowanie terminu „olimpijczyk”, ale tu pomocą służą nam leksykony i encyklopedie. Niemniej nie można ograniczać badań do zawodników uczestniczących w igrzyskach olimpijskich, gdyż ważną rolę w ich przygotowaniu i samym starcie odgrywają trenerzy, lekarze, sędziowie oraz działacze (wolontariusze) ruchu sportowego. Stąd przy omawianiu poszczególnych sylwetek i grup olimpijczyków nadmienimy także o roli współuczestników procesu treningowego. Na szczególną uwagę zasługują szkoleniowcy tendencyjnie pomijani i zapomniani.

Najważniejszą sprawą jest ustalenie, którzy zawodnicy mogą być uważani za reprezentantów Pomorza Zachodniego. Dla pełnej jasności dokonano podziału wszystkich byłych i aktualnych olimpijczyków przebywających na Pomorzu Zachodnim na pięć podstawowych grup. Pierwszą stanowią zawodnicy urodzeni na Pomorzu Zachodnim, przygotowani do igrzysk olimpijskich w klubach regionu, startujący w swych macierzystych klubach, ale także ci, których przejęły kluby z innych regionów Polski. Ta podstawowa grupa obejmuje 112 olimpijczyków. Drugą grupę (22 osoby) tworzą olimpijczycy urodzeni na Pomorzu Zachodnim, lecz trenujący i startujący z ramienia innych klubów Polski. Trzecią, nie mniej ważną grupą są osoby przybyłe na Pomorze Zachodnie już po starcie w igrzyskach olimpijskich, ale uczestniczące w przygotowaniach naszych sportowców jako trenerzy, działacze itp. Zdecydowano się też na wyodrębnienie grupy 13 olimpijczyków z Człuchowa, Słupska i Ustki, należących dziś do województwa pomorskiego (grupa czwarta). Ostatnią grupę stanowią paraolimpijczycy, dotąd najmniej znani, a liczący co najmniej 36 zawodniczek i zawodników z naszego regionu.

Treść metodologii badawczej wiąże się z prezentacją stanu źródeł niniejszego studium. Najbardziej wiarygodnym źródłem informacji były ankiety wypełnione przez olimpijczyków. Sporą ich liczbę zgromadzono w Szczecińskim Klubie Olimpijczyka [1], a także w zbiorach biogramów i ankiet w Zakładzie Humanistycznych Podstaw Kultury Fizycznej Instytutu Kultury Fizycznej US. Te ostatnie zawdzięczamy m.in. kontaktom naszych studentów (także magistrów) z byłymi olimpijczykami [2]. Studenci-olimpijczycy byli badani m.in. za pomocą kart kariery sportowej [3]. Istotną wartość ma wstępny rejestr sportowców Pomorza Zachodniego [4] oraz nagrania wideo na temat olimpijczyków i przebiegu poszczególnych igrzysk olimpijskich [5].

W ramach seminariów dyplomowych i magisterskich pierwszą pracę o igrzyskach olimpijskich obronił Paweł Kawczyński w 1973 roku pod kierunkiem Romana Kulgawczuka [7]. Niedawno swoje prace obronili: Tomasz Olszewski na temat sylwetek i osiągnięć znanych lekkoatletów – Stefana Lewandowskiego i Edmunda Potrzebowskiego [9], oraz Grzegorz Brzozowski, który poświęcił pracę magisterską swemu ojcu Januszowi [6]. Z uwagi na znikomą bazę archiwalną istotną rolę odgrywały badania prasoznawcze nad trzema gazetami lokalnymi: „Gazetą Wyborczą” – zwłaszcza wydaniem szczecińskim [10], „Głosem Szczecińskim” [11], „Kurierem Szczecińskim” z lat 1948–2004 [12] oraz „Przeglądem Sportowym” [14]. Wartościowe informacje uzyskano z miesięcznika PKOL – „Magazynu Olimpijskiego” [13]. W badaniach prasoznawczych mają swój udział studenci wszystkich pierwszych lat, a także magistranci mojego seminarium od 1981 roku. W ostatnich latach mogłem liczyć na efektywną pomoc naszego absolwenta, a obecnie asystenta Zakładu, mgr. Ryszarda Stefanika, który po ukończeniu IKF uzyskał także magisterium w Instytucie Historii Wydziału Humanistycznego Uniwersytetu Szczecińskiego.

Przechodząc do charakterystyki źródeł drukowanych (zwartych) – jako pierwsza ukazała się w 1982 roku praca Ryszarda Godlewskiego i Eugeniusza Pawłowskiego pt. *Szczecińscy Olimpijczycy* [20]. Nasi dziennikarze zdołali zebrać informacje o 35 olimpijczykach. Zbieraniem i drukowaniem opracowań biograficznych zajął się od 1971 roku znany dziennikarz sportowy Zygmunt Głuszek [18, 19]. Pogłębiony charakter mają wysiłki prof. AWF w Krakowie – Anny Pawlak [44, 45], uwidocznione zwłaszcza w cennej pracy *Olimpijczycy polscy sportowcy w latach 1924–1998* [46]. Bardziej precyzyjne dane o przy-

należności klubowej poszczególnych olimpijczyków znajdujemy w dwutomowym dziele Bogdana Tuszyńskiego *Polscy olimpijczycy XX wieku (1924–2002)* [56]. Dzięki tym publikacjom zaistniała możliwość zweryfikowania pierwszych, wstępnych tabel zaprezentowanych przeze mnie podczas konferencji szczecińskiej [42, s. 25–29, 133–137].

Istnieją również inne bardzo wartościowe publikacje. Witold Duński, znakomity dziennikarz sportowy, wydał pierwszą księgę wymieniającą medalistów, łącznie z paraolimpijczykami [16]. Szkoda, że Autorowi nie udało się uwzględnić wszystkich uczestników igrzysk paraolimpijskich, choćby w osobnym tomie. W miniaturowej edycji Jan Lis przedstawił tylko medalistów olimpijskich, ale z dodatkowymi informacjami i pięknymi karykaturami Edwarda Ałaszewskiego [35]. Wojciech Lipoński zdecydował się na zaprezentowanie niektórych olimpijczyków w układzie chronologicznym według poszczególnych igrzysk [34]. Wybiórczo potraktował też biogramy olimpijskie w swej *Humanistycznej encyklopedii sportu* z 1987 roku [33]. W dwóch tomach pierwszej w Polsce encyklopedii sportu zbyt duży akcent położono na sprawy organizacyjno-strukturalne i prezentacje wyników sportowych w obszernych hasłach, nadających się raczej do osobnej publikacji. Zabrakło natomiast miejsca na uwzględnienie wszystkich olimpijczyków do 1984 roku, a także paraolimpijczyków, choć wówczas ruch ten nie był jeszcze bardzo rozwinięty [37, 38]. W kwestii Pomorza Zachodniego wartościowe prace, jednak nie pozbawione drobnych błędów merytorycznych, ogłosił Zbigniew Szafkowski z Gorzowa Wielkopolskiego. Podobne hasła osobowe jego autorstwa przedrukowano w trzech tomach *Encyklopedii Szczecina* z lat 1999–2000, wraz z suplementem z 2003 roku [52, 53]. Dokonując tego krytycznego przeglądu ważnych wydawnictw biograficznych warto podkreślić, że główny udział w ich przygotowaniu mają polscy dziennikarze sportowi. Jedynie sporadycznie hasła osobowe olimpijczyków trafiają do działu biograficznego zasłużonego kwartalnika „Wychowanie Fizyczne i Sport”, redagowanego nadal przez Kajetana Hądzelka.

Pozostałe publikacje uwzględnione w bibliografii mają charakter pomocniczy, m.in. wydana w 1993 roku obszerna *Kronika sportu*. Na uwagę zasługują wszelkie opracowania dotyczące różnych dziedzin sportu, m.in. lekkoatletyki [15, 31], kolarstwa [55], piłki ręcznej [50], wioślarstwa [23] i innych. Dla ogólnej orientacji niezbędne były książki o historii ruchu olimpijskiego, m.in. prace:

pod redakcją Józefa Lipca [36], W. Minkiewicza [40], Grzegorza Młodzikowskiego [41], wydawnictwo jubileuszowe poświęcone 50-leciu polskiego olimpiizmu (49). Z tego samego powodu skorzystano z publikacji o dziejach kultury fizycznej w Polsce prof. Ryszarda Wroczyńskiego [55], Jerzego Gaja i K. Hądzelka [17], z terenu Pomorza Zachodniego zaś z pionierskiej pracy Jerzego Krzysztofowicza [24], nieco kontrowersyjnej Z. Szafkowskiego [54] i zbiorowej publikacji pod red. Bernarda Woltmanna [26]. Moje opracowania, również nie pozbawione usterek, okazały się przydatne do ogólnej charakterystyki naszego regionu [27–30]. Warto jeszcze zwrócić uwagę na pewne trudności w korzystaniu z wymienionych źródeł przy opracowywaniu poprawnych haseł biograficznych olimpijczyków. Już podczas konferencji szczecińskiej [42] uczestnicy dyskusji wskazywali na niedokładności i sprzeczności w prezentowanych referatach, a także dostępnych opracowaniach drukowanych. Prawdą jest, że żadna z wydanych dotąd publikacji biograficznych czy encyklopedycznych nie jest wolna od drobnych pomyłek, sprzeczności itd. Proces dochodzenia do prawdy, zwłaszcza w sprawach personalnych, jest niezwykle trudny. Najczęściej wynika to z uzyskania błędnych informacji, także podczas wywiadów za pomocą ankiet i kwestionariuszy, nie mówiąc o korzystaniu z bieżącej prasy. Jako przykład w tabeli 6 podałem zestawienie olimpijek posługujących się kilkoma nazwiskami (po zamążpójściu). Z. Głuszek przyjął zasadę podawania nazwisk panieńskich z końcówką „-ówna”, a mężatek „-owa”. Nie ustalono jednolitego systemu, od którego nazwiska należy zaczynać zapis – czy panieńskiego, czy mężatki. Stąd częste trudności w odszukaniu haseł w książkach. Zdarzają się także drobne literówki, np. w nazwiskach: Ejchler czy Eichler, Kwaśna czy Kwaśny, Kiestrzyń czy Kostrzyń. W tej sprawie najbardziej dociekliwy okazał się Bogdan Tuszyński, podając aktualne zmiany nazwisk po ślubach, ale także drugie imiona zawodniczek i zawodników. Wobec zakończenia igrzysk olimpijskich w Atenach do statystyki i rozważań włączono olimpijczyków z 2004 roku, co stanowi istotne uzupełnienie w stosunku do materiałów z konferencji [42]. Tabela 7 dotyczy danych statystycznych związanych z udziałem naszych olimpijczyków w igrzyskach w pięciu wspomnianych grupach.

Grupa pierwsza obejmuje 112 zawodników, z których, według dotychczasowych ustaleń, aż 94 urodziło się na Pomorzu Zachodnim lub trenowało i reprezentowało ten region w kolejnych igrzyskach olimpijskich. Najwięcej na-

szych olimpijczyków (24) startowało w IO w Moskwie w 1980 roku, najmniej zaś w 1956 roku w Melbourne (3). Należy zaznaczyć, że w 1928 roku w IO w Amsterdamie startował Otto Pelzer, znany szczeciński lekkoatleta, a w 1936 roku zapasnik Zbigniew Szajewski (1914–1997), ale jako reprezentant warszawskiej YMCA, dopiero zaś w 1952 roku w Helsinkach występował jako zawodnik ze Szczecina. Z tej grupy w Helsinkach startowało jeszcze 7 innych olimpijczyków Pomorza Zachodniego, podczas gdy w 1948 roku w Londynie ani jeden. Najczęściej – w 4 igrzyskach – startował Marek Garmulewicz, który jednak przybył do Koszalina ze Śląska dopiero w ostatnich latach [51, s. 54; 56, s. 207]. Trzykrotnie w IO uczestniczyli: Teodor Kocerka, Marek Kolbowicz, Joanna Kwaśna-Nowicka, Ryszard Marchlik, Władysław Szuszkiewicz oraz Jadwiga Wilejto-Szoszler (tabela 1), dwukrotnie zaś 20 olimpijczyków Pomorza Zachodniego. Nie zdołano dotąd ustalić okresu przynależności klubowej tylko 4 olimpijczyków z tej grupy. Do 2004 roku łącznie najwięcej było wioślarzy – 20, po 15 kajakarzy i lekkoatletów oraz 6 jeźdźców (tabela 7). Ogółem nasi olimpijczycy reprezentowali w igrzyskach 22 dziedziny sportu, zdobywając 10 srebrnych i 7 brązowych medali. Ostatnie IO w Atenach nie były dla naszych reprezentantów pomyślne, gdyż nie zdobyli żadnego medalu, chociaż kilku z nich zajęło „najgorsze” 4. miejsca. Kończąc rozważania na temat pierwszej grupy, warto wymienić srebrnych medalistów: Dariusz Adamczuk (piłka nożna), Paweł Baraszkiewicz wraz z Danielem Jędraszko i Maciejem Frejmutem (kajakarstwo), Wiesław Maniak (la), Władysław Stecyk (zapasy), Dariusz Szubert i Henryk Wawrowski (piłka nożna). Ze zrozumiałych względów zajmowali oni czołowe lokaty w organizowanych przez redakcję „Kuriera Szczecińskiego” plebiscytach sportowych [42, s. 133–135]. Najwięcej olimpijczyków reprezentowało kluby Wałcza (16), następnie AZS – Szczecin (14), Pogoń – Szczecin (10), kluby Koszalina (8) i Wiskord – Szczecin (7). Niektórzy z nich przechodzili do innych klubów w swej karierze sportowej, stąd też względna wartość tych danych liczbowych.

Kolejne grupy zawodnicze są mniej liczne. Grupa druga (22 osoby) obejmuje olimpijczyków urodzonych na Pomorzu Zachodnim, ale trenujących i startujących w igrzyskach olimpijskich z ramienia innych klubów Polski. W tym wypadku zdołano ustalić dokładne daty przynależności klubowej wszystkich zawodników. Dwaj sportowcy: Alfred Sosgórnik i Zbigniew Syka

jedynie czasowo startowali w szczecińskiej Pogoni. Dwóch zawodników brało udział w 3 igrzyskach i byli to jednocześnie jedyni medaliści: Dariusz Białkowski – kajakarz urodzony w Białogardzie, ale startujący w bydgoskiej Astourii zdobył 2 brązowe medale oraz Maciej Czyżowicz urodzony w Szczecinie, startujący w Lumelu – Drzonków, który zdobył złoty medal w pięcioboju nowoczesnym (tabela 2, 7). Dalszych 5 sportowców startowało dwukrotnie w IO. W tej grupie najwięcej było lekkoatletów (5). W sumie uprawiano 14 dziedzin sportu. Najwięcej olimpijczyków emigrujących urodziło się w Szczecinie (6).

Grupę trzecią stanowią osoby przybyłe na Pomorze Zachodnie już po starcie w igrzyskach olimpijskich. Są wśród nich studenci WSP w Szczecinie: Róża Data-Ptak, startująca w IO w 1976 roku z ramienia klubu Wisła – Grudziądz, po ukończeniu studiów została trenerką wioślarstwa i na stałe związała się ze Szczecinem; Jacek Ryłski, także wioślarz, startował wcześniej w 1972 roku, w Szczecinie studiował w latach 1976–1979, ale na stałe osiedlił się w Warszawie. Czterech byłych olimpijczyków kontynuowało na Pomorzu Zachodnim karierę zawodniczą. Dalsza czwórka postanowiła zwyczajnie zamieszkać w Szczecinie. Pozostałą, największą i najbardziej cenioną część stanowili trenerzy i działacze sportowi, zwłaszcza lekkoatleci. Na szczególną uwagę zasługuje Zygmunt Heliasz, olimpijczyk z 1932 roku w Los Angeles, bardzo zasłużony w przygotowaniu do igrzysk w Helsinkach biegaczy Stefana Lewandowskiego i Edmunda Potrzebowskiego², chociaż był specjalistą od konkurencji rzutowych. Do dziś bardzo aktywny jest w klubie Sporting – Międzyzdroje Bogusław Mamiński, uczestnik IO w roku 1980 i 1988, specjalista od biegów lekkoatletycznych. W tym miejscu warto wspomnieć o innym trenerze lekkoatletyki – Stanisławie Warchałowskim, którego pominięto w najnowszej publikacji [31, s. 51–54]. Odważyłem się napisać nieco prawdy o jego zasługach [28, s. 29–30]. Wyróżniony w 1948 roku przez OZLA, a w 1952 roku nagrodą GKKF (50 tys. zł), postanowił jej część przeznaczyć na cele społeczne. W roku 1951 został aresztowany przez UB i przekazany NKWD jako rzekomy dezterter³.

---

² Na jego temat istnieje sporo informacji prasowych.

³ „Kurier Szczeciński” 1950, nr 200 (22 VII), s. 8. Od 1951 r. słuch o nim zaginął. Powinien się doczekać obszerniejszego opracowania, mimo iż nie startował, a jedynie przygotowywał do igrzysk olimpijskich Z. Buhla i G. Minicką.

Z trzeciej grupy tylko Marian Matołka startował w 1948 roku w IO w Londynie, potem zasłynął jako znakomity trener kajakarzy Wiskordu – Szczecin i Orła – Wałcz. W tej grupie, liczącej 19 osób, żaden olimpijczyk nie zdobył medalu, niemniej stali się oni wybitnymi szkoleniowcami i działaczami sportowymi. Na uwagę zasługuje Stanisław Wieśniak, wioślarz, uczestnik IO w Helsinkach z ramienia BTW – Bydgoszcz. Z powodu, jak twierdzi, niesłusznej dyskwalifikacji, a później dyskryminacji z przyczyn politycznych, miał poważne trudności w kontynuacji kariery zawodniczej i trenerskiej. Należy jednak do pionierów wioślarstwa szczecińskiego, o czym wspomniano podczas konferencji w Szczecinie [42]. Dopiero wyodrębnienie trzeciej grupy umożliwiło umieszczenie go na listach naszych olimpijczyków.

Czwarta, najmniej liczna grupa (13 osób) obejmuje olimpijczyków ze wschodnich rejonów dawnego wielkiego Pomorza Zachodniego. Według wstępnych badań, 7 osób urodzonych w Słupsku uczestniczyło w IO z ramienia KS Czarni i Gryf, a terminy startów są bardzo odległe. Jedynie 2 zawodników startowało powtórnie w IO, 4 zdobyło brązowe medale, Andrzej Gronowicz zaś medal srebrny w 1976 roku w kajakarstwie (tabela 4). Dwóch olimpijczyków przybyło do Słupska z terenu Śląska. Ogółem olimpijczycy tego regionu startowali w 7 dyscyplinach sportu.

Wręcz rewelacyjnie pod względem zdobytych medali prezentuje się grupa piąta, obejmująca paraolimpijczyków. Druga co do liczebności – 36 startujących – stanowi 17,8% ogółu olimpijczyków Pomorza Zachodniego. Najwięcej z nich uczestniczyło w IPO w 1980 roku (9) i 1984 roku (8), 10 startowało w dwóch, a Ryszard Fornalczyk w czterech IPO, zdobywając 4 złote medale w podnoszeniu ciężarów [16, s. 188–189]. Rekordzistą okazał się Marek Szponarowicz – pływak z Polic i Wrocławia, który wywalczył 10 medali, w tym 7 złotych. Jego kolega klubowy, Andrzej Wojciechowski, zdobył 9 medali, w tym 6 złotych. Po 3 złote medale zdobyli Ryszard Beczek (pływanie) i Aleksander Popławski (1a). Łącznie 12 zawodników startowało w lekkoatletyce. Paraolimpijczycy wywalczyli w sumie 38 złotych, 20 srebrnych i 21 brązowych krążków, czyli 80% wszystkich medali dla Pomorza Zachodniego (tabela 7 i 8). Koncentracja jest również istotna, gdyż startowali w 7 dziedzinach sportu. Większość z nich reprezentowała kluby ZS Start, ale najliczniej ze Szczecina (11) i Koszalina (10).

Potwierdza się przekonanie, że dzięki nowym publikacjom biograficznym, a zwłaszcza autorstwa Witolda Duńskiego [16], Anny Pawlak [44–46] i Bogdana Tuszyńskiego [56–57], został znacznie uzupełniony i zweryfikowany stan wiedzy o olimpijczykach szeroko pojętego Pomorza Zachodniego. W porównaniu z pierwszą wersją zaprezentowaną podczas konferencji szczecińskiej [42, s. 25–27, 136–137] zdołano opracować pięć doskonalszych wykazów i tabel synchronicznych ilustrujących starty naszych zawodników w igrzyskach olimpijskich od 1928 do 2004 roku włącznie.

Jak wykazuje tabela syntetyczna (7) według stanu badań na dzień dzisiejszy, we wszystkich rodzajach igrzysk startowało 202 sportowców, z czego 55% przypada na grupę pierwszą – osób urodzonych na Pomorzu Zachodnim lub trenujących i startujących w klubach regionu. Dominującą dyscypliną jest lekkoatletyka – 20,2% uczestników, następnie wioślarstwo – 12,4% i kajakerstwo – 10,8% zawodników. Zaskakująco wysoki jest wkład paraolimpijczyków do dorobku naszego sportu na arenie międzynarodowej. Chociaż stanowią oni 17,8% składu osobowego startujących, zdobyli aż 76% ogółu medali, w tym 38 złotych. W grupie podstawowej, liczącej 112 zawodników, żadnemu z olimpijczyków nie udało się zdobyć złotego medalu.

Jako historyk kultury fizycznej mam pełną świadomość niedoskonałości nawet tego poprawionego studium. Dalsze badania, m.in. z udziałem 15 uczestników seminarium magisterskiego Zakładu Humanistycznych Podstaw Kultury Fizycznej Instytutu Kultury Fizycznej Uniwersytetu Szczecińskiego, pod moim kierunkiem, doprowadzą do jeszcze lepszych efektów, pozwolą na bardziej precyzyjne określenie osiągnięć naszych olimpijczyków i całego ruchu olimpijskiego na Pomorzu Zachodnim.

Tabela 1

Olimpijczycy Pomorza Zachodniego. Grupa I*

Lp.	Nazwisko, imię	Start w IO	Dziedzina sportu	Okres treningu na Pomorzu Zachodnim, kluby
1	2	3	4	5
1	Adamczuk Dariusz	1992	piłka nożna	1980–1992, Pogoń Szczecin
2	Adamski Antoni	1952	hokej na trawie	1948–1953, AZS Szczecin, Poznań
3	Ambros-Żurek Krystyna	1980	wioślarstwo	1976–1981, MKS-SMS Wałcz
4	Ambroziak Ewa	1976	wioślarstwo	1971–1976, Czarni Szczecin
5	Antonowicz-Szuszkiewicz Izabela	1964, 1968	kajakarstwo	1970–1980, Wiskord Szczecin
6	Banasiak Justyna	2004	gimnastyka artystyczna	2004, MKS Kusy Szczecin
7	Baraszkiwicz Paweł	1996, 2000, 2004	kajakarstwo	1990–2000, Wiskord Szczecin
8	Bartosik Jan	1980	żeglarstwo	1958–1980, Pogoń Szczecin,
9	Bład-Kotwica Grażyna	1988	wioślarstwo	SKS-SMS Wałcz
10	Bobik Janusz	1980	jeździectwo	1968–1993, Dragon Nowielice
11	Brzozowska Dorota	1980	pływanie	1973–1980, Stal Stocznia Szczecin
12	Brzozowski Janusz	1976, 1980	piłka ręczna	1968–1982, Pogoń Szczecin
13	Buhl Zygmunt	1952	ła	1947–1949, AZS Szczecin
14	Bukis-Owsiak Anna	1980	ła	1967–1971, Orzeł Wałcz
15	Burak Ryszard	1976, 1980	wioślarstwo	1968–1983, Czarni Szczecin
16	Czerwiński Ryszard	1980	boks	1974–1984, Stal, Pogoń Szczecin
17	Dawidowicz Ryszard	1988	kolarstwo	1981–1996, WLKS Gryf Szczecin
18	Dąbrowski Mariusz	2000	zapasy	2000, ZKS Koszalin
19	Długosz Wiesław	1972	wioślarstwo	1967–1973, AZS-MKSW Szczecin
20	Doliński Leszek	1980	koszykówka	1977–1989, AZS Koszalin
21	Frejmut Maciej	1992	kajakarstwo	1978–1997, Orzeł Wałcz
22	Garmulewicz Marek	1992, 1996, 2000, 2004	zapasy	2003, Megawolt Koszalin
23	Gawkowski Marek	1992	wioślarstwo	1985–1992, AZS Szczecin
24	Gellner Olejnik Zombkowa Ivarsson Elżbieta	1956	pływanie	do 1951, Neptun Stargard Szczeciński 1959–1960
25	Giło Ryszard	1972	wioślarstwo	1969–1975, AZS, Czarni Szczecin
26	Goliasz Tomasz	1996	kajakarstwo	1988–1996, Wiskord Szczecin
27	Górecki Kazimierz	1976	kajakarstwo	1974–1980, Orzeł Wałcz
28	Grajkowska Kowalczyk Stańko Ewa	1972	kajakarstwo	1969–1977, Wiskord Szczecin
29	Iwanek-Rozwód Beata	1988	łucznictwo	1982–1988, Kotwica, Mewa Kołobrzeg
30	Janczak Krzysztof	1996	siatkówka	1995–1998, Morze Szczecin
31	Januszewski Paweł	1996, 2000	ła	1986–1991, Spartakus Pyrzyce

* Grupa I obejmuje olimpijczyków urodzonych, trenujących przed igrzyskami lub startujących w igrzyskach z ramienia klubów Pomorza Zachodniego.

Tabela 1 cd.

1	2	3	4	5
32	Jarecki Bogusław	1988, 1992	jeździectwo	1974–2000, AKJ Dragon Nowielice
33	Jasiński Stanisław	1980	jeździectwo	1975–1998, Hubertus Biały Bór
34	Jędraszk Daniel	2000–2004	kajakarstwo	1996–2001, Wiskord Szczecin
35	Jędrusik Tomasz	1988, 1996	ła	1983–1988, Maraton Świnoujście
36	Jurecki Marcin	2000	zapasy	1987–2003, AKS Białogard
37	Kamuda-Dudzińska Beata	1980	wioślarstwo	1975–1980, MKS Wałcz
38	Kocerka Teodor	1952, 1956 1960	wioślarstwo	1949, 1959–1960, AZS Szczecin
39	Kolbowicz Marek	1996, 2000 2004	wioślarstwo	1991–2006, AZS Szczecin
40	Kołtan Grzegorz	1976, 1980	kajakarstwo	1968–1975, Orzeł Wałcz
41	Korotkin Edyta	1992	łuczniectwo	1984–1992, Kotwica Kołobrzeg
42	Koszykowski Dariusz	1992, 1996	kajakarstwo	1987–1996, Wiskord Szczecin
43	Kotła Zdzisław	1980	żeglarstwo	1970–1980, Pogoń Szczecin
44	Kowalewski Mirosław	1980	wioślarstwo	1972–1983, AZS Szczecin
45	Kowalewski Roman	1972	wioślarstwo	1966–1975, AZS Szczecin
46	Krause Ewa	1996	judo	1987–1997, Gwardia Koszalin
47	Krawcewicz Lucyna	1968	ła	1954–1969, Zryw, Kusy, AZS Szczecin
48	Kręczyński Bernard	1972	kolarstwo	1971–1978, Gryf Szczecin
49	Krzyżański Kazimierz	1988	kajakarstwo	1978–1990, Wiskord Szczecin
50	Kwaśna-Nowicka Joanna	1988, 1992 2000	łuczniectwo	1978–2000, Kotwica, Mewa Kołobrzeg
51	Lewandowska-Pomes Ewa	1980	wioślarstwo	1976–1984, SMS Wałcz
52	Lewandowski Stefan	1952, 1960	ła	1949–1960, AZS, Budowlani Szczecin
53	Lorenz-Gryczuk Elwira	1988	wioślarstwo	1979–1981, SMS Wałcz
54	Łazar Karol	2000	wioślarstwo	1996–2001, absolwent WEiZ US
55	Łukaszewicz-Stańczak Jolanta	1988	kajakarstwo	1986–1988, Orzeł Wałcz
56	Maniak Wiesław	1964, 1968	ła	1964–1968, Pogoń Szczecin
57	Marchlik Ryszard	1960, 1964 1968	kajakarstwo	1954–1970, Czarni Szczecin
58	Matkowski Marcin	2004	tenis ziemny	1977–2004, Barlinek
59	Matusiak Wojciech	1968	kolarstwo	1964–1979, Gryf, Arkonia Szczecin
60	Minicka-Cieślik Genowefa	1952, 1956	ła	1950–1951, Budowlani Szczecin
61	Modlińska Jolanta	1980	wioślarstwo	1976–1980, MKS-SZS Wałcz
62	Natusiewicz Wojciech	1996	podnoszenie ciężarów	1994–1996, Budowlani Koszalin
63	Omięcki Ireneusz	1988	wioślarstwo	1975–1988, Czarni Szczecin
64	Osiński Winand	1952	ła	1948–1956, Darzbór Szczecinek
65	Pasek Andrzej	2004	jeździectwo	1990–2004, Dragon Nowielice
66	Paskiewicz Jarosław	1960	pięciobój nowoczesny	1953–1956, TWF Szczecin
67	Pawłowicz Jan	1980	ła	1978–1982, Budowlani Szczecin
68	Peltzer Otto	1928	ła	1920–1939, Preussen-O1 Szczecin
69	Piątkowska-Kostrzyń Wanda	1980	wioślarstwo	1976–1980, MKS Wałcz

Tabela 1 cd.

1	2	3	4	5
70	Piecyk Danuta	1972	ła	1967–1970, Pomorze Stargard Szczeciński
71	Pierwieniecki Krzysztof	1972	boks	1968–1974, Pogoń Szczecin
72	Potrzebowski Edmund	1952	ła	1949–1957, AZS Szczecin
73	Radomski Andrzej	1988, 1992	zapasy	1972–2003, Budowlani Koszalin
74	Rajnert Kamil	2004	jeździectwo	1996–2004, Hubertus Biały Bór
75	Reszko Wojciech	1980	judo	1970–1981, Arkonia Szczecin
76	Rogowski Krzysztof	1988	jeździectwo	1975–1991, Hubertus Biały Bór
77	Roman Witold	1996	piłka siatkowa	1996–2001, Morze Szczecin
78	Roszczyński Marek	1960	jeździectwo	1946–1981, LZS Łobez
79	Różańska-Pawłowska Grażyna	1980	wioślarstwo	1979–1980, SMS Wałcz
80	Seroczyński Adam	2000	kajakarstwo	1994–2000, SMS Wałcz
81	Sikorci Andrzej	1988	kolarstwo	1982–1993, Gryf Szczecin
82	Soroka-Fraćkowska Teresa	1980	wioślarstwo	1979–1980, MKS-SMS Wałcz
83	Spisak Paweł	2004	jeździectwo	2004, Skibno, woj. koszalińskie
84	Stadniuk Ryszard	1976, 1980	wioślarstwo	1970–1986, Czarni Szczecin
85	Standowicz Marian	1976	judo	1967–1982, Gwardia Koszalin
86	Stańczyk Przemysław	2004	pływanie	2000–2006, MKPływ. Szczecin
87	Staszewska Dorota	1996	żeglarstwo	1994–1996, JKP-Surf Dziwnów
88	Stecyk Władysław	1976	zapasy	1968–1970, Zieloni Stargard Szczeciński
89	Szajewski Zbigniew	1936, 1952	zapasy	1945–1960, kluby Szczecina
90	Szczepkowski Zbigniew	1976	kolarstwo	1967–1973, Gryf Szczecin
91	Szubert Dariusz	1992	piłka nożna	1991–1994, Pogoń Szczecin
92	Szuskiewicz Władysław	1964, 1968	kajakarstwo	1956–1974, Orzeł Wałcz, Wiskord Szczecin
93	Tałaj Marian	1972	judo	1965–1976, Gwardia Koszalin
94	Trafas Dariusz	2000	ła	1988–1997, Sztorm Kołobrzeg
95	Trywiańska Aurelia	2004	ła	1996–2003, Szczeciński Klub ŁA
96	Trzciński Henryk	1980	wioślarstwo	1972–1980, AZS Szczecin
97	Trzciński Mariusz	1980	wioślarstwo	1972–1980, AZS Szczecin
98	Turowski Marian	1988	kolarstwo	1986–1990, Gryf Szczecin
99	Wachowicz Włodzimierz	1972	piłka ręczna	1967, Wiarus Szczecin
100	Wawrowski Henryk	1976	piłka nożna	1960–1983, Arkonia, Pogoń Szczecin,
101	Weiss-Chwiałkowska Katarzyna	1988	kajakarstwo	SMS Wałcz
102	Wilejto-Szoszler Jadwiga	1972, 1976, 1980	łucznictwo	1960–1985, Łucznicz Trzebież, Chemik Police
103	Wilk-Sosnowska Wioletta	1992	badminton	1988–1992, Motus Koszalin
104	Włodkowska Marta	1992	pływanie	1991–1992, studentka IKF US
105	Wojtakajtis Władysław	1968, 1972	pływanie	1968–1972, Neptun Stargard Szczeciński
106	Wójcik Rafał	2000	ła	1998–2003, Sporting Międzyzdroje
107	Wujecki Jerzy	1980	żeglarstwo	1976–1980, Pogoń Szczecin
108	Zagumny Paweł	1996, 2004	piłka siatk.	1996–1998, Morze Szczecin
109	Zajac Zbysław	1964	kolarstwo	1952–1954, Czarni, Ogniwo Szczecin 1958–1965
110	Zelig Dariusz	1980	koszykówka	1977–1989, AZS, Bałtyk Koszalin
111	Zieliński Damian	2004	kolarstwo	2000–2006, Gryf Szczecin
112	Zieliński Rajmund	1964, 1968	kolarstwo	1963–1969, LZS Nowogard, Gryf Szczecin

Tabela 2

Olimpijczycy urodzeni na Pomorzu Zachodnim, ale trenujący i startujący
w igrzyskach olimpijskich z innych regionów Polski. Grupa II

Lp.	Nazwisko, imię	Start w IO	Dziedzina sportu	Miejsce urodzenia	Miejsce treningu i startu
1	Białkowski Dariusz	1992, 1996, 2004	kajakarstwo	Białogard	Bydgoszcz, Astoria
2	Chmielewski Wiesław	1988	pięciobój nowoczesny	Międzyzdroje	Warszawa, Legia
3	Czyżowicz Maciej	1988, 1992, 1996	pięciobój nowoczesny	Szczecin	Drzonków, Lumel
4	Donat Marian	1980	judo	Szczecinek	Bytom, Czarni
5	Drzazga Tadeusz	2004	podnoszenie ciężarów	Wałcz	Ciechanów, LKS
6	Furman Rafał	2004	kolarstwo	Kołobrzeg	Grudziądz, ASK
7	Hewelt Jerzy	1976	ła	Trzebież	Gdynia, Bałtyk
8	Horbach Marcin	2004	pięciobój nowoczesny	Koszalin	Drzonków, ZKS
9	Kostrzewa Andrzej	1980, 1988	szermierka	Wolin	Konin, Zagłębie
10	Krajnow-Synoradzka Regina	1972	pływanie (skoki)	Gryfice	Warszawa, MKS- -Pałac Młodzieży, AZS
11	Krasowska Katarzyna	1992, 1996	badminton	Koszalin	Głubczyce, IKS
12	Piasecki Piotr	1992, 1996	jeździectwo	Szczecin	Gorzów Wlkp., Orleń
13	Piekoszewski Andrzej	1976	saneczkarstwo	Szczecin	Karpacz, Śnieżka
14	Radecki Przemysław	1996	ła	Wałcz	Warszawa, Skra
15	Rutkowski Roman	1972	żeglarstwo	Szczecin	Warszawa, AZS
16	Sosgórnik Alfred	1960, 1964	ła	Zawadzkie*	Zabrze, Górnik
17	Spytkowski Andrzej	1988, 1992	kolarstwo	Koszalin**	Suszec (woj. katowickie)
18	Syka Zbigniew	1964	ła	Bydgoszcz	Bydgoszcz, Zawisza
19	Szymczak Krzysztof	1972	żeglarstwo	Szczecin	Zegrze, WKŻ
20	Śmigiel Krzysztof	1996	piłka siatkowa	Szczecin	Częstochowa, AZS
21	Wagner Stanisław	1972	ła	Starówek k. Stargardu	Łódź, AZS
22	Woszczyński Łukasz	2004	kajakarstwo	Wałcz	Gorzów Wlkp., AZS-AWF

* W Szczecinie przebywał krótko, grał w siatkówkę w Pogoni i Spójni.

** Występował krótko w Pogoni Szczecin.

Tabela 3

Olimpijczycy przybyli na Pomorze Zachodnie po starcie w igrzyskach olimpijskich.
Grupa III

Lp.	Nazwisko, imię	Start w IO	Dziedzina sportu	Miejsce urodzenia lub startu	Funkcja na Pomorzu Zachodnim
1	Albiński Piotr	1992	piłka siatkowa	Wrocław, WKS Śląsk	urodzony i mieszka w Szczecinie
2	Data-Ptak Róża	1976	wioślarstwo	Grudziądz, KS Wisła	trener wioślarstwa, studentka WSP
3	Heliasz Zygmunt	1932	ła	Poznań, KS Warta	trener ła, Szczecin
4	Kamieńska-Eichler Ewa	1976, 1980	kajakarstwo	Elbląg, Gdańsk	praca w telekomunikacji Szczecina
5	Kobyliński Andrzej	1960	jeździectwo	Sieraków	Nowielice, trener
6	Kołakowska Krupa Gawalkiewicz Stefania	1936	gimnastyka sportowa	Warszawa, Sokół	trener gimnastyki w Szczecinie
7	Konkalec-Stolek Danuta	1975	wioślarstwo	Jastarnia, Warszawa	mieszka w Szczecinie
8	Kumiszczę Zdzisław	1960	ła	Trouń, KS Pomorze	zawodnik Pogoni Szczecin, 1966 r.
9	Mamiński Bogusław	1980, 1988	ła	Oleśniczanka	Międzyzdroje, trener Sportingu
10	Matłoka Marian	1948	kajakarstwo	kluby Poznania	Orzeł Wałcz, Wiskord Szczecin, trener
11	Mickunas Wojciech	1972	jeździectwo	Poznań i inne kluby	Biały Bór, trener
12	Pasiorowski Andrzej	1968	piłka koszykowa	Warszawa	mieszka w Szczecinie
13	Petrusewicz Marek	1952	pływanie	Wrocław	zawodnik, 1957 r.
14	Rylski Jacek	1972	wioślarstwo	Warszawa	student WSP, 1976–1979 Szczecin
15	Skoczylas Jan	1972	jeździectwo	Kwidzyn, KS Nadwiślanin	mieszka w Szczecinie
16	Sobańska-Mańkowska Małgorzata	1996, 2004	ła	Poznań, Wrocław, Kozienice	zawodniczka Sportingu, 2003 r. Międzyzdroje
17	Walczukiewicz Henryk	1972	wioślarstwo	Poznań, AWF	trener, Czarni Szczecin
18	Wieśniak Stanisław	1952	wioślarstwo	Wilno, BTW Bydgoszcz	trener i działacz w Szczecinie
19	Żbikowska-Szulcówna Beata	1960	ła	Bydgoszcz, WKS Zawisza	zawodniczka w Szczecinie, KS Budowlani

Tabela 4

Olimpijczycy regionu Słupska (dawne Pomorze Zachodnie). Grupa IV

Lp.	Nazwisko, imię	Start w IO	Dziedzina sportu	Miejsce urodzenia	Miejsce startu, klub
1	Adach Kazimierz	1980	boks	Słupsk	Słupsk, Czarni
2	Aszkiełowicz-Wojnowa Halina	1968	piłka siatkowa	Słupsk	Słupsk, Czarni
3	Dydak Jan	1988	boks	Czeladź (Śląsk)	Słupsk, Czarni
4	Głodowski Krzysztof	1980	hokej na trawie	Słupsk	Poznań, Lech
5	Gronowicz Andrzej	1976	kajakarstwo	Piła	Olsztyn, Stomil AWF Warszawa
6	Huruk Jan	1992	ła	Orsk koło Legicy	Słupsk, Gryf
7	Iwaniak Stanisław	1972	piłka siatkowa	Słupsk	Olsztyn, AZS
8	Kobierski Marcin	1996	kajakarstwo	Człuchów	Człuchów, Piast
9	Kraskowski Robert	1992, 1996	strzelectwo	Słupsk	Słupsk, Gryf
10	Madejczyk Barbara	2004	ła	Ustka	Ustka, Jantar
11	Olechnowicz-Dzierżak Bogusława	1992	judo	Słupsk	Słupsk, Gryf
12	Sagun Mirosława	1992, 2000	strzelectwo	Słupsk	Słupsk, Gryf
13	Wiecha-Wanot Wanda	1968	piłka siatkowa	Niemcy	Złotów, Sparta

Tabela 5

Paraolimpijczycy Pomorza Zachodniego. Grupa V

Lp.	Nazwisko, imię	Start w IPO	Dziedzina sportu	Środowisko treningu i startu w paraolimpiadach
1	Andruszkiewicz Waldemar	2004	strzelectwo	Szczecin, Start
2	Baniewicz Zenona	1994, 1998	narciarstwo	Koszalin, Szczecinek, Start
3	Beczek Ryszard	2000, 2004	pływanie	Szczecin, Start
4	Buczak Jan	1984, 1988	ła	Szczecin, Start
5	Chilewska Renata	1992, 2004	ła	Szczecin, Wrocław, Start
6	Chmielecka-Wojciechowska Barbara	1984	narciarstwo	Koszalin, Białogard, Start
7	Chryczyk Jan	1984, 1988	pływanie	Police, Wrocław
8	Dudka-Gęsicka Ewa	1980	pływanie	Szczecin, Wrocław, Start
9	Durska Ewa	2000	ła	Goleniów, KS Barnim
10	Fornalczyk Ryszard	1984, 1988, 1992, 1996, 2004	podnoszenie ciężarów	Koszalin, Start
11	Jagodzińska-Zajac Krystyna	1996, 2004	tenis stołowy	Koszalin i in., Start
12	Jenach Artur	1988	pływanie	Człuchów, Wrocław, Start
13	Kleeman Małgorzata	2000	ła	Kołobrzeg, KS Sztorm
14	Kochanowska Jolanta	1984	narciarstwo	Białogard, Koszalin, Start
15	Kozon Bogdan	1984, 1988	pływanie	Police, Wrocław
16	Koźuch Ryszard	1976, 1980	ła	Stargard Szczeciński, Poznań
17	Kwiecińska Ewa	1980	łucznictwo	Kołobrzeg, Łódź, Start
18	Mamiński Mieczysław	1980	ła	Wałcz, Trzcianka
19	Miech Wiesław	1988	ła	Koszalin, Warszawa, Start
20	Niedźwiecka Janina	1980	ła	Koszalin, Start
21	Okoniewski Sławomir	2004	strzelectwo	Szczecin, Start
22	Piesak Mirosław	1996, 2000, 2004	pływanie	Drawsko Pomorskie, Bydgoszcz
23	Popławski Aleksander	1976, 1980	ła	Koszalin, Start
24	Przednowek Ryszard	1984	narciarstwo	Koszalin, Start (?)
25	Rasiak Romuald	1980	p. siatkowa	Koszalin, Słupsk, Start
26	Rębisz Tomasz	1996	ła	Koszalin, Start
27	Rusewicz-Pienio Irena	1980, 1988	pływanie, wyścig na wózku	Szczecin, Start, absolwentka IKF US
28	Sałuda Andrzej	2004	strzelectwo	Szczecin, Start
29	Sobiech Maria	1988	ła	Słupsk, KS Czarni
30	Sokół Zenon	1972	pływanie	Police, Wrocław
31	Szczęblewski Józef	1988 (?)	ła (maraton)	Koszalin, Start (?)
32	Szpojarowicz Marek	1984, 1988, 1992	pływanie	Police, Wrocław
33	Szymul Anna	2000, 2004	ła	Szczecin, KS Roma, Start
34	Szulc Jolanta	2004	strzelectwo	Szczecin, Start
35	Wandachowicz Krystyna	1996	tenis stołowy	Szczecin, Start
36	Wojciechowski Andrzej	1980, 1984, 1988	pływanie	Police, Wrocław

Tabela 6

Olimpijki Pomorza Zachodniego o kilku nazwiskach (według trzech autorów)

Lp.	Pawlak Anna [44, 45]	Głuszek Zygmunt [19]	Tuszyński Bogdan [56]
1	Ambros-Żurek Krystyna	Ambrosówna Krystyna	Ambros-Żurek Krystyna
2	Antonowicz-Szuskiewicz Izabela	Antonowiczówna-Szuskiewiczowa Izabela	Antonowicz-Szuskiewicz Izabela
3	Aszkiełowicz-Wojno Halina	Aszkiełowiczówna- -Wojnowa Halina	Aszkiełowicz-Wojno Halina
4	Bład-Kotwica Grażyna	Bład-Kotwica Grażyna	Bład-Kotwica Grażyna
5	Data Ptak Róża	Datówna Róża	Data-Ptak Róża
6	Gellner Olejnik Ivarsson Elżbieta	Gellnerówna-Olejnikowa -Zombkowa Elżbieta	Gellner-Olejnik-Zombkowa- -Ivarsson Elżbieta
7	Grajkowska Stańko Ewa	Grajkowska (Stańko) Ewa	Kowalczyk Grajkowska (Stań- ko) Ewa
8	Kamińska Ejchler Ewa	Kamińska-Eichlerowa Ewa	Kamińska-Eichler Ewa
9	Kamuda Dudzińska Beata	Kamudówna-Dudzińska Beata	Kamuda-Dudzińska Beata
10	Konkalec Stołek Danuta	Konkalecówna-Stołek Danuta	Konkalec-Stołek Danuta
11	Krause Ewa Larysa	Krause Larysa	Krause Ewa Larysa
12	Krupa Gawalkiewicz Kołakowska Stefania*	Krupowa-(Gawalkiewi- czówna)-Kołakowska Stefania	Krupa (Gawalkiewicz) Koła- kowska Stefania
13	Lorenz Elwira	Lorenz Elwira	Lorenz-Gryczuk Elwira
14	Łukaszewicz Jolanta	Łukaszewicz Jolanta	Łukaszewicz-Stańczak Jolanta
15	Minicka Cieślik Genowefa	Minicka (Cieślikówna) Genowefa	Minicka (Cieślik) Genowefa
16	Nowicka Kwaśna Joanna	Kwaśny-Nowicka Joanna	Nowicka-Kwaśna Joanna
17	Olechnowicz Bogusława	Olechnowicz Bogusława	Olechnowicz (Dzierżak) Bogu- sława
18	Piątkowska Kostrzyn Wanda	Piątkowska-Kostrzyń Wanda	Piątkowska-Kiestrzyn Wanda
19	Rozwód Iwanek Beata	Iwanek-Rozwód Beata	Iwanek-Rozwód Beata
20	Sobańska Mańkowska Małgorzata	Sobańska Małgorzata	Sobańska-Mańkowska Małgo- rzata
21	Soroka Frąckowska Teresa	Sorokówna-Frąckowska Teresa	Soroka-Frąckowska Teresa
22	Synoradzka Krajnowówna Regina	Krajnowówna-Synoradz- ka Regina	Krajnow-Synoradzka Regina
23	Wilejto Szoszler Jadwiga	Wilejto (Szoszlerówna) Jadwiga	Wilejto Szosler Jadwiga
24	Wilk Wioletta	Wilk-Sosnowska Wioletta	Sosnowska (Wilk) Wioletta

* W innej publikacji A. Pawlak omyłkowo podała „Gałkiewicz” [44, s. 42].

Tabela 7

Uczestnicy IO Pomorza Zachodniego w liczbach

Lp.	Objaśnienia	Grupa I	Grupa II	Grupa III	Grupa IV	Grupa V	Razem	%
1	Zawodnicy ogółem Procent	112 55,4	22 11,0	19 9,4	13 6,4	36 17,8	202	100
2	W tym (dziedziny sportu): jeździectwo	6	1	3	–	–	10	5,2
3	kajakarstwo	15	2	2	2	–	21	10,8
4	lekkoatletyka	15	5	4	2	12	38	20,1
5	wioślarstwo	20	–	4	–	–	24	12,4
	Łącznie pozycje 2–5	56	8	13	4	12	93	48,5
6	Inne dziedziny	56	14	6	9	24	109	51,5
7	Zdobyte medale: złote	0	1	0	0	37	38	37,5
8	srebrne	10	0	0	1	20	31	29,8
9	brązowe	7	2	0	4	21	34	32,7
	Ogółem medali procent	17 16,3	3 2,9	0 0	5 4,8	78 76,0	104 –	100,0
10	Liczba dziedzin sportu re- prezentowanych w igrzy- skach	22	14	8	7	7		
	Źródło: tabele	1	2	3	4	5		

Tabela 8

Multimedaliści Pomorza Zachodniego w igrzyskach paraolimpijskich

Lp.	Nazwisko i imię	Dziedzina sportu	Zdobyte medale				Środowisko
			złote	srebrne	brązowe	razem	
1	Beczek Ryszard	pływanie	–	3	–	3	Szczecin, Start
2	Buczek Jan	ła	1	1	2	4	Szczecin, Start
3	Chryczuk Jan	pływanie	2	1	2	5	Police, Wrocław
4	Fornalczyk Ryszard	podno- szenie ciężarów	4	–	–	4	Koszalin, Start
5	Kozon Bogdan	pływanie	4	1	3	8	Police, Wrocław
6	Mamiński Mieczysław	ła	1	1	2	4	Wałcz, Trzcianka
7	Popławski Aleksander	ła	3	–	–	3	Koszalin, Start
8	Rusewicz-Pienio Irena	pływanie i wyścigi na wózku	1	–	2	3	absolwentka IKF US, Szczecin, Start
9	Sokół Zenon	pływanie	2	–	1	3	Police, Wrocław
10	Szpojnarowicz Marek	pływanie	7	2	1	10	Police, Wrocław
11	Wojciechowski Andrzej	pływanie	6	3	–	9	Police, Wrocław

Źródło: [16]; W. Brzeziński, E. Jędruch, J. Chmielewski: *Laur olimpijski z Puszczy Wkrzańskiej*. Szczecin 2004.

Tabela 9

Medale Polaków na igrzyskach paraolimpijskich, 1972–2004

IPO	Rok i miejsce IPO	Medale				Ranking
		złote	srebrne	brązowe	razem	
IV	1972 – Heidelberg (RFN)	14	12	7	33	IV
V	1976 – Toronto (Kanada)	25	16	12	53	
VI	1980 – Arnhem (Holandia)	78	50	51	179	
VII	1984 – Nowy Jork (USA)	22	19	15	56	
	– Stoke Mandeville	24	18	8	50	
	Ogółem	46	37	23	106	XII
VIII	1988 – Seul (Korea Południowa)	23	25	33	81	XVIII
IX	1992 – Barcelona (Hiszpania)	10	12	10	32	
X	1996 – Atlanta (USA)	13	14	8	35	
XI	2000 – Sydney (Australia)	19	22	12	53	
XII	2004 – Ateny (Grecja)	10	25	19	54	
Łącznie		238	213	175	626	

Uwaga: dane podane w TVP 20 IX 2004 r. w programie 1 są sprzeczne z opracowaniem „Sport Niepełnosprawnych” 2004, s. 2.

Nie podano rankingu wszystkich igrzysk.

Tabela 10

Medale zawodników Pomorza Zachodniego na igrzyskach paraolimpijskich

IPO	Rok i miejsce IPO	Medale			Medale
		złote	złote	złote	
IV	1972 – Heidelberg	2	–	1	3
V	1976 – Toronto	2	–	–	2
VI	1980 – Arnhem	8	3	7	18
VII	1984 – Nowy Jork, Mandeville	16	3	2	21
VIII	1988 – Seul	3	5	9	17
IX	1992 – Barcelona	1	1	–	2
X	1996 – Atlanta	2	3	2	7
XI	2000 – Sydney	2	4	3	9
XII	2004 – Ateny	1	2	2	5
Łącznie		37	21	26	84

Źródło (do tabeli 9 i 10): [16]; TVP program 1, 20 IX 2004.

Objaśnienia: według „Głosu Szczecińskiego” 1984, nr 158 (5 VII), s. 6, Polacy zdobyli wówczas 22 złote, 20 srebrnych i 14 brązowych medali, czyli łącznie 56.

Tabela 11

Medale polskich zawodników na igrzyskach olimpijskich w latach 1972–2004

Rok	Miasto/kraj	Medale			Razem
		złote	srebrne	brązowe	
1972	Monachium (RFN)	7	5	9	21
1976	Montreal (Kanada)	7	6	13	26
1980	Moskwa (ZSRR)	3	14	15	32
1988	Seul (Korea Południowa)	2	5	9	16
1992	Barcelona (Hiszpania)	3	6	10	19
1996	Atlanta (USA)	7	5	5	17
2000	Sydney (Australia)	6	5	3	14
2004	Ateny (Grecja)	3	2	5	10
Łącznie		38	48	69	155

Tabela 12

Medaliści Pomorza Zachodniego na igrzyskach olimpijskich w latach 1972–2004

Rok	Miasto	Medale			Razem
		złote	srebrne	brązowe	
1972	Monachium	–	–	2	2
1976	Montreal	–	2	1	3
1980	Moskwa	–	1	1	2
1988	Seul	–	–	–	0
1992	Barcelona	–	2	–	2
1996	Atlanta	–	–	–	0
2000	Sydney	–	1	–	1
2004	Ateny	–	–	–	0
Łącznie		0	6	4	10

Źródło (do tabeli 11 i 12); [19, s. 46]; [56]; „Przegląd Sportowy” 2004, nr 203 (30 VIII), s. 2 i 3; „Kurier Szczeciński” 2004, nr 138 (16 VII), s. 35.

Objaśnienie: w 1984 roku Polacy nie startowali w igrzyskach w Los Angeles w odwecie za bojkot igrzysk w Moskwie w 1980 roku przez kraje zdominowane przez politykę USA.

Tabela 13

Polscy medaliści igrzysk olimpijskich i paraolimpijskich (1972–2004)

Rok/Miasto	Ekipy ogólnopolskie				Zawodnicy Pomorza Zachodniego			
	IO	IPO	razem	% IPO	IO	IPO	razem	% IPO
1972*	21	33	54	61,1	2	3	5	60,0
1976	26	53	79	67,1	3	2	5	40,0
1980	32	179	211	84,8	2	18	20	90,0
1984	**	106	106	100,0	**	21	21	100,0
1988 Seul	16	81	97	83,5	0	17	17	100,0
1992 Bar- celona	19	32	51	62,7	2	2	4	50,0
1996 Atlanta	17	35	52	67,3	0	7	7	100,0
2000 Sydney	14	53	67	79,1	1	9	10	90,0
2004 Ateny	10	54	64	84,3	0	5	5	100,0
Łącznie	155	626	781	80,1	10	84	94	89,3

Źródło: tabele 9–12.

* W latach 1972–1980 igrzyska olimpijskie odbywały się w różnych miastach i krajach. W 1984 roku igrzyska paraolimpijskie odbyły się w Nowym Jorku i Stoke Mandeville.

** Igrzyska olimpijskie dla pełnosprawnych zostały zbojkotowane przez blok byłych krajów socjalistycznych związanych z Moskwą, w odpowiedzi na bojkot IO w 1980 r. w stolicy ZSRR.

BIBLIOGRAFIA

Archiwalia

- [1] Ankiety ze zbiorów Szczecińskiego Klubu Olimpijczyka.
- [2] Ankiety i biogramy sportowców Pomorza Zachodniego w zbiorach IKF US.
- [3] Karty kariery sportowej studentów IKF US.
- [4] Rejestr sportowców Pomorza Zachodniego, t. 1–2, IKF US.
- [5] Igrzyska olimpijskie, kasety wideo, cz. 1–20 (nagrania H. Laskiewicz), w zbiorach IKF US.

Opracowania nie publikowane (głównie prace magisterskie)

- [6] Brzozowski G. (2002): *Biografia Ojca – Janusza Brzozowskiego – zawodnika i trenera*. IKF US, Szczecin, kier. H. Laskiewicz.
- [7] Kawczyński P. (1973): *Sylwetki autobiograficzne olimpijczyków szczecińskich, Berlin 1936 – Monachium 1972*. WSP, Szczecin, kier. R. Kulgawczuk.
- [8] Kwaśny P. (2001): *Zgony uczestników kł w Polsce w latach 1996–2000*. IKF US, Szczecin, kier. H. Laskiewicz.
- [9] Olszewski T. (2003): *Czołowi lekkoatleci Pomorza Zachodniego*. IKF US, Szczecin, kier. H. Laskiewicz.

Prasa

- [10] Gazeta Wyborcza, wydanie szczecińskie, 1984–2002.
- [11] Głos Szczeciński, 1948–2004.
- [12] Kurier Szczeciński, 1948–2004.
- [13] Magazyn Olimpijski, Warszawa 2000–2004.
- [14] Przegląd Sportowy, Warszawa, 1981–2004.

Ważniejsze prace drukowane (głównie druki zwarte)

- [15] *40 lat polskie lekkiej atletyki w cyfrach*. (Warszawa 1961).
- [16] Duński W. (2001): *Od Paryża 1924 – do Sydney 2000*. PZSN-Start, Warszawa.
- [17] Gaj J., Hądzelek K. (1991): *Dzieje kultury fizycznej w Polsce w XIX i XX wieku*. AWF, Poznań.
- [18] Głuszek Z. (1971–1985): *Polscy olimpijczycy, leksykon*. SiT, Warszawa, wyd. 1–4.
- [19] Głuszek Z. (1999): *Leksykon polskich olimpijczyków, 1924–1998*. Warszawa.
- [20] Godlewski R., Pawłowski E. (1982): *Szczecińscy olimpijczycy (Szczecin)*.
- [21] Grażewicz J., Laskiewicz H., Pawłowski E. (1985): *Dni pierwsze szczecińskiego sportu*. Szczecin.
- [22] Kamper E. (1972): *Enzyklopedie der Olympischen Spiele. Daten, Fakten. Namen*. Römer Verlag, Stuttgart.
- [23] Kobendza R. (2002): *Zarys 80-letniej działalności PZTW*. Warszawa.
- [24] Krzysztofowicz J. (1984): *Zarys historii kultury fizycznej w województwie koszalińskim w latach 1950–1975*. WSP, Słupsk.
- [25] *Księga sportu polskiego, 1944–1974* (1975): SiT, Warszawa.
- [26] *Kultura fizyczna na Ziemi Koszalińskiej, 1945–1990* (1993): pod red. B. Woltmanna. Koszalin.

-
- [27] Laskiewicz H. (2001): *Instytut Kultury Fizycznej w Szczecinie (1950–2000)*. US, Szczecin.
- [28] Laskiewicz H. (1996): *Ponadlokalne organizacje kultury fizycznej na Pomorzu Zachodnim (1945–1957)*. US, Szczecin.
- [29] Laskiewicz H. (1993): *Powstanie i rozwój organizacyjny ruchu sportowego na Pomorzu Zachodnim (1945–1957)*. US, Szczecin.
- [30] Laskiewicz H. (1990): *Uczestnictwo w kulturze fizycznej ludności Pomorza Zachodniego*. US, Szczecin.
- [31] *Lekkoatletyka na Ziemi Szczecińskiej, 1945–2002* (2002): pod red. P. Bartnika. ZPZLA, Szczecin.
- [32] *Letnie Igrzyska Olimpijskie, Ateny 2004* (2004): Wyd. Edipress Polska, Warszawa.
- [33] Lipoński W. (1987): *Humanistyczna encyklopedia sportu*. SiT, Warszawa.
- [34] Lipoński W. (1998): *Polacy na olimpiadach*. Poznań.
- [35] Lis J. (1985): *Polscy medaliści olimpijscy*. KAW, Białystok.
- [36] *Logos i etos polskiego olimpizmu* (1994): pod red. J. Lipca. Kraków.
- [37] *Mała encyklopedia sportu* (1984): t. 1. SiT, Warszawa.
- [38] *Mała encyklopedia sportu* (1987): t. 2, SiT, Warszawa.
- [39] *Miejsce reprezentantów Polski... Igrzyska XXVII Olimpiady Sydney 2000* (2000): PKOl, Warszawa.
- [40] Minkiewicz W.A. (1993): *Olimpijska gorączka*. BGW, Warszawa.
- [41] Młodzikowski G. (1984): *Olimpiady ery nowożytnej, idea i rzeczywistość*. SiT, Warszawa.
- [42] *Olimpijczycy Pomorza Zachodniego* (2003): pod red. J. Eidera i H. Laskiewicza, US, Szczecin.
- [43] Pawlak A. (1987): *Autoportrety polskich sędziów sportowych*. Warszawa.
- [44] Pawlak A. (1995): *Miniatury, czyli filigranowe portrety wielkich dam polskiego sportu*. Warszawa.
- [45] Pawlak A. (1994): *Olimpijczycy międzyczasu*. AWF Kraków.
- [46] Pawlak A. (2000): *Olimpijczycy polscy sportowcy w latach 1924–1998*. AWF, Kraków.
- [47] Pawlak A. (1983): *Status polskich olimpijczyków po zakończeniu kariery sportowej*. AWF Kraków.
- [48] *50 lat Ludowych Zespołów Sportowych* (1996): Szczecin.
- [49] *50 lat na olimpijskim szlaku* (1969): SiT, Warszawa.
- [50] *50 lat piłki ręcznej na Pomorzu Zachodnim* (2004): pod red. J. Eidera. US, Szczecin.

- [51] *Polska reprezentacja olimpijska – Ateny 2004* (2004): Magazyn Olimpijski, nr 8, s. 11–58.
- [52] Szafkowski Z. (1994): *Czołowi sportowcy Pomorza Szczecińskiego*. Gorzów Wlkp.
- [53] Szafkowski Z. (2002): *Latający doktor*. Gorzów Wlkp.
- [54] Szafkowski Z. (1999): *Pół wieku sportu na Pomorzu Szczecińskim (1945–1995)*. Gorzów Wlkp..
- [55] Tomczyk A. (2004): *35 lat Wojewódzkiego Ludowego Klubu Sportowego „Gryf – Ziemia Szczecińska”*. Szczecin.
- [56] Tuszyński B. (2004): *Polscy olimpijczycy XX wieku (1924–2002)*, t. 1. Europa, Warszawa.
- [57] Tuszyński B. (2004): *Polscy olimpijczycy XX wieku (1924–2002)*, t. 2. Europa, Warszawa.
- [58] Wroczyński R.: *Powszechne dzieje wychowania fizycznego i sportu*. Ossolineum, wyd. 2, 1985, wyd. 3, 2002.

THE WESTPOMERANIAN OLYMPIANS – A COMPARATIVE STUDY

Summary

It is a short review on the participation of our Olympians in the Olympic Games since 1972 till 2004 in Athen (Greece). After presentation of books and articles of other authors, in 13 tables the results of 781 Polish Olympians and 94 Polish Paralympians are presented. It is interesting, that the Polish competitors in 9 Paralympic Games achieved 626 medals, much more than the Polish athletes in Olympic Games in the years 1972–2004. The competitors of Westpomerania received 84 medals (Paralympians) and only 10 the others.

Translated by Henryk Laskiewicz